

Utvářet charakter podle ctností

Křesťanská zralost znamená vzít otěže svého života do vlastních rukou a vážně si před Bohem položit otázku: Co mi ještě schází? Tehdy začne boj o ctnosti založený na vlastním úsilí a především na Pánově pomoci.

10.01.2019

„Když se (Ježíš) vydával na cestu, přiběhl nějaký člověk, poklekl před ním a ptal se ho: Mistře dobrý, co musím udělat, abych dostal věčný

život?“[1] My, Pánovi učedníci, jsme tomuto výjevu přítomni spolu s apoštoly a možná jsme trochu zaskočení Ježíšovou odpovědí: „Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, jenom jeden: Bůh.“[2] Ježíš nedává přímou odpověď. Za použití jemného Božího výchovného způsobu chce mladíka navést k tomu, aby si uvědomil konečný smysl své touhy: „Ježíš ukazuje, že mladíkova otázka je ve skutečnosti *náboženská* a že dobrota, která člověka přitahuje a zároveň i zavazuje, má svůj zdroj v Bohu, že je to vlastně Bůh sám, jediný, který je hoden, aby byl milován ,celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí‘.“[3]

Chceš-li vejít do života

Pán se vzápětí vrací k odvážnému dotazu: „Co mám udělat?“ a odpovídá: „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání“[4]. Podle vyprávění evangelia byl mladík

zbožným Židem, mohl tedy po této odpovědi spokojeně odejít: Mistr potvrdil jeho přesvědčení, protože ho odkázal na přikázání, která od svého mládí zachovával.[5] Mladík je však chce slyšet přímo z úst tohoto nového Mistra, v jehož učení byla moc. Cítí, a v tom se nemýlí, že Ježíš před ním může otevřít netušené obzory.

„Která?“[6] ptá se tedy. Ježíš mu připomíná povinnosti vůči bližnímu: „Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nevydáš křivé svědectví, cti otce i matku a miluj svého bližního jako sám sebe.“[7] Jsou to předpisy – tzv. druhá deska Desatera –, které chrání „*dobro* člověka jako osoby a Božího obrazu ochranou jeho *jednotlivých dober*“[8]. Sv. Augustin píše, že představují první úsek, počátek cesty ke svobodě, nikoliv dokonalou svobodu.[9] Jinými slovy: jsou počáteční fází cesty lásky, avšak lásky dosud nezralé a jen zčásti naplněné.

Co mi ještě schází?

Mladík tyto předpisy zná a zachovává je, cosi v jeho nitru ho však žádá o víc. Musí být ještě něco víc, uvažuje, co bych mohl udělat. Ježíš čte v jeho srdci: „Pohlédl na něj s láskou.“[10] a staví před něj životní výzvu: „Jedno ti schází: Jdi, prodej všechno, co máš, a rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi. Pak přijď a následuj mě.“[11] Ježíš Kristus směřuje mladíkův pohled na jeho svědomí, svobodu a touhu být lepším. Nakolik mladík Mistrovým požadavkům porozuměl, nevíme, ale otázka „Co mi ještě schází?“ nasvědčuje tomu, že očekával další „povinnosti“. Jeho vnitřní dispozice byly dobré, ale ještě zcela nepochopil, že s příkázáními Pána se musí vnitřně ztotožnit.

Život, ke kterému Bůh člověka volá, nespočívá pouze v tom dělat dobré věci, ale v tom „být dobrý“ – ctnostný. Náš Otec[12] říkával, že nestačí být jen *dobrácký*. Je třeba být dobrý ve

shodě s nesmírným panoramatem – „Jen jeden je dobrý“[13] –, které před námi rozestírá Ježíš.

Křesťanská zralost znamená vzít otěže svého života do vlastních rukou a *vážně si před Bohem položit otázku*: Co mi ještě schází? Bůh nás vybízí, abychom opustili pohodlné útočiště bezduchého *plniče* zákona a objevili, že to podstatné je následovat Ježíše, a to i přesto, že máme chyby. Jedině tak totiž může jeho učení změnit náš způsob myšlení a cítění, jediné tak můžeme zakusit, jak se naše malé a bázlivé srdce zvětšuje díky svobodě, kterou mu Bůh dává: „Poběžím cestou tvých přikázání, dal jsi mému srdci volnost.“[14]

Mravní výchova a její výzvy

Mladík neočekával, že to, „co mu ještě schází“, bude zrovna toto: položit svůj život Bohu a lidem k nohám a přijít tak o bezpečné zázemí *plniče* předpisů. Odešel tedy

zarmoucen jako každý, kdo chce jít raději vlastní cestou, než aby se nechal Bohem vést a překvapovat. Bůh nás ale volá k životu ve svobodě – „To je svoboda, ke které nás osvobodil Kristus“[\[15\]](#) –, a naše srdce se s ničím menším nespokojí.

Vnitřně zrát znamená učit se žít v souladu s vysokými ideály. Nejde jen o to znát předpisy či mít stále vytríbenější cit pro důsledky osobních činů. Rozhodnout se *být dobrý* – tedy v podstatě svatý –, vyžaduje ztotožnit se s Kristem a odhalit důvody způsobu života, který nám předkládá. Je proto zapotřebí znát smysl morálních předpisů, které nás učí, o jaká dobra máme usilovat a jak máme žít, abychom dosáhli naplněného života. A toho dosáhneme tak, že si osvojíme křesťanské ctnosti.

Opěrné pilíře charakteru

Poznatky o morálce se nemohou omezovat jen na abstraktní přednášky nebo nějaké techniky. Formování svědomí vyžaduje upevňování charakteru, který má stát na pilířích ctnosti. Ctnosti tvoří pevný základ osobnosti, zaručují její stabilitu a poskytují jí vyrovnanost. Činí nás schopnými vyjít ze sebe, ze svého sobectví, a zaměřit naši pozornost směrem ven, tj. na Boha a na ostatní. Ctnostný člověk je vnitřně vyrovnaný, jedná vždy s rozvahou, je přímý, čestný, poctivý. Kdo naopak ctnosti postrádá, ten se jen stěží dokáže zhostit nějakého důležitého úkolu nebo se přiblížit k velkým ideálům. Jeho život se skládá z improvizace a nečekaných zvratů. Takový člověk se nemůže spolehnout ani sám na sebe, natož aby se na něj mohli spolehnout jiní.

Pěstování ctností dává naší svobodě větší rozměr. Ctnost nemá nic společného s navyklostí nebo

rutinou. Aby v člověku zakořenily a správně se ujaly dobré trvalé návyky, které mu pomohou konat dobro snadněji, na to nestačí jen samotný jednotlivý úkon. K získání dobrých trvalých návyků je zapotřebí jednotlivé dobré úkony vytrvale opakovat. Člověk se stane dobrým tak, že *jedná jako* dobrý člověk. Rozhodne-li se např., že se bude vždy v určitou hodinu věnovat studiu, bude to pro něj postupně snazší a snazší. Ve svém rozhodnutí však musí vytrvat, jinak nabytý studijní návyk ztratí.

Obnova ducha

Lidské i nadpřirozené ctnosti zaměřují naši pozornost na dobro, na to, co je naplněním našich tužeb. Pomáhají nám dosáhnout pravého štěstí, které spočívá ve spojení s Bohem: „Věčný život pak je to, že poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše

Krista.“[16] Ctnosti člověku umožňují, aby se bez potíží řídil mravními předpisy, v kterých už nevidí jen normy, které musí dodržovat, ale cestu vedoucí ke křesťanské dokonalosti, k sjednocení s Ježíšem Kristem v duchu blahoslavenství. Ta jsou jakousi Kristovou podobiznou a vztahují se na „základní životní postoje a dispozice“[17], které vedou k věčnému životu.

Tehdy se před člověkem otevře cesta růstu křesťanského života. Svatý Pavel říká: „Změňte se a obnovte svoje smýšlení, abyste dovedli rozeznat, co je vůle Boží, co je dobré, bohulibé a dokonalé.“[18] Milost mění způsob, jakým hodnotíme události, a poskytuje nám nová kritéria jednání. Postupně se tak naučíme upravovat svůj pohled na věci podle Boží vůle, která se projevuje mimo jiné i v mravním zákonu, takže pak milujeme dobro a

svatý život a máme zálibu v tom, „co je dobré, bohulibé a dokonalé“[19]. Dosáhneme mravní a citové zralosti v křesťanském duchu, díky čemuž dokážeme snadno posoudit, co je doopravdy ušlechtilé, pravdivé, správné a krásné, a odmítnout hřích, který je urážkou důstojnosti Božích dětí.

Člověk se na této cestě stane „rozvážnou duší (člověkem s úsudkem)“[20], jak říkal svatý Josemaría. Jak však takováto rozvážnost a schopnost úsudku vypadá? Svatý Josemaría na jiném místě dodává: „Úsudek předpokládá zralost, pevné přesvědčení, dostatečnou znalost učení, jemnost ducha a výchovu vůle.“[21] Předkládá nám tím nádherný obraz osobnosti křesťana, majícího v sobě *zralost*, která pomáhá činit rozhodnutí s vnitřní svobodou, tj. s odpovědností člověka, který dokáže svá rozhodnutí obhájit; pevné a jisté

přesvědčení založené na důkladných znalostech křesťanské nauky, které získá pomocí studia, přednášek, četby, rozumové úvahy a zejména díky příkladu druhých – „Pravými hvězdami našeho života jsou osoby, které dovedly žít správně.“[22] To je spojeno s *jemností ducha*, která se projevuje laskavostí vůči druhým, a s *výchovou vůle*, která vede k ctnostnému životu. „Člověk úsudku“ se proto v každé situaci ptá: „Co ode mne chce Bůh?“ a prosí Ducha svatého o světlo. Řídí se osvojenými zásadami, dokáže se poradit s kompetentní osobou a podle jejích rad následně i jednat.

Plod lásky

Mravní chování – které nabývá svou konkrétní podobu plněním přikázání pomocí ctností –, je tak chápáno jako plod lásky. Ta nás vede k tomu, abychom hledali a konali dobro. Taková láska je něčím víc než

pouhým citem, který je ze své podstaty kolísavý a pomíjivý, není závislá na momentálním duševním rozpoložení a na tom, co nás láká nebo co bychom v dané chvíli dělali raději. Opravdově milovat a být milován vyžaduje spíše sebedarování, pramenící z přitažlivosti velkých ideálů, pro něž stojí za to nasadit vlastní svobodu, a z vědomí, že nás Bůh miluje: „Při dobrovolném odevzdání, v každém okamžiku této oddanosti, svoboda obnovuje lásku, a obnovovat se znamená být stále mladý, ušlechtilý, schopný ideálů a velkých obětí.“[23]

Křesťanská dokonalost nespočívá jen v plnění předpisů či individuálním rozvoji schopností jako je sebeovládání nebo výkonnost; je podnětem k svobodnému odevzdání se Pánu, k odpovědi na jeho výzvu: „Pojď a následuj mne“[24] s pomocí jeho milosti. Znamená to žít podle Ducha[25], být podněcován láskou,

která v člověku probouzí touhu sloužit druhým a dává mu nalézat v Božím zákoně výhradní cestu k praktikování této svobodně zvolené lásky. Nejde o to plnit nějaká pravidla, ale přimknout se k Ježíši, sdílet jeho život a poslání a láskyplně naslouchat vůli Otce.

Nebýt perfekcionista

Snaze o růst v ctnostech je cizí jakákoli narcistní touha po dokonalosti. Bojujeme z lásky k našemu Bohu Otci a svůj zrak upíráme na něj, ne na sebe. Proto je třeba zbavit se sklonu k *perfekcionismu*, který se může objevit, když se ve svém vnitřním boji budeme mylně zaměřovat jen na úspěšnost, preciznost a výkonnost. Takovéto vlastnosti jsou dnes sice v některých oblastech života velmi v módě, stírají však původní ráz křesťanského mravního života.

Svatost totiž spočívá především v lásce k Bohu.

Zralost nás povede k tomu, že dokážeme uvést v soulad touhu jednat dobře s reálnými omezeními, se kterými se setkáváme jak u sebe, tak u druhých. Nejednou bychom rádi zvolali se sv. Pavlem: „Nechápu, co dělám. Vždyť nekonám to, co chci, ale dělám to, co nenávidím (...) Já nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí od těla propadlého této smrti?“[26] Neztratíme klid, protože Bůh nám stejně jako apoštolovi říká: „Stačí ti moje milost.“[27] To nás naplní vděčností a nadějí, neboť Pán počítá s naší slabostí, která pro nás může být podnětem k obrácení a k prosbě o pomoc.

Můžeme se také opřít o Ježíšovu odpověď na mladíkovu otázku. „Jen jeden je dobrý.“[28] Děti Boží žijí z dobroty svého Boha. On jim dá potřebnou sílu, aby usilovaly o to, co

má skutečnou cenu, aby chápaly, co je dobré a milovaly to, aby se dokázaly obětovat pro poslání, které jim On svěří.

J. M. Barrio – R. Valdés

[1] Mk 10,17.

[2] Mk 10,18.

[3] Svatý Jan Pavel II., enc. Veritatis splendor (6–VIII–1993), č. 9. Srov. Mt 22,37.

[4] Mt 19,17.

[5] Srov. Mk 10,20.

[6] Mt 19,18.

[7] Mt 19,18–19.

[8] Svatý Jan Pavel II., enc. Veritatis splendor, č. 13.

[9] Srov. In Ioannis Evangelium Tractatus, 41, 9–10 (In: Veritatis splendor, č. 13).

[10] Mk 10, 21.

[11] Tamtéž.

[12] Srov. Cesta, č. 337.

[13] Mt 19,17.

[14] Žl 119,32.

[15] Gal 5,1.

[16] Jan 17,3.

[17] Svatý Jan Pavel II., enc. Veritatis splendor, č. 16.

[18] Řím 12,2.

[19] Tamtéž.

[20] Cesta, předmluva autora.

[21] Rozhovory, č. 93.

[22] Benedikt XVI., enc. Spe salvi (30–XI–2007), č. 49.

[23] Boží přátelé, č. 31.

[24] Mk 10,21.

[25] Srov. Gal 5,16.

[26] Řím, 7,15.24.

[27] 2 Kor 12,9.

[28] Mt 19,17.

.....

pdf | dokument generován automaticky
z [https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/
utvaret-charakter-podle-ctnosti/](https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/utvaret-charakter-podle-ctnosti/)
(05.08.2025)